

PODPORA NADANÝCH DĚTÍ PROSTŘEDNICTVÍM NEFORMÁLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ: PŘÍPADOVÁ STUDIE Z JIHOČESKÉHO KRAJE**SUPPORTING GIFTED CHILDREN THROUGH NON-FORMAL EDUCATION: A CASE STUDY FROM THE SOUTH BOHEMIAN REGION**

Lucie Hrdá¹, Monika Kadrnožková²

¹*Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy, lucka.lisa@seznam.cz*

²*Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy, monika.kadrnozкова@cuni.cz*

Abstrakt

Cílem tohoto textu je popsat možnosti podpory nadaných dětí prostřednictvím neformálního vzdělávání a přiblížit vnímaný dopad těchto aktivit z pohledu tří matek. Text vychází z teoretických přístupů k nadání, které ho chápou jako vícerozměrný konstrukt zahrnující intelektové schopnosti, kreativitu, motivaci a hluboký zájem. V rámci kvalitativní případové studie byly realizovány rozhovory s matkami tří dětí identifikovaných ve školském poradenském zařízení jako nadané. Výzkum se zaměřuje na vnímání přínosu specifických neformálních aktivit zaměřených na rozvoj schopností nadaných dětí. Reflexe matek zachycují subjektivní pohledy na přínos těchto aktivit pro jejich děti. Přestože se jedná o omezený výzkumný vzorek, výpovědi mohou přispět k hlubšímu porozumění významu individualizovaných forem podpory nadaných dětí mimo rámec formálního vzdělávání.

Klíčová slova: nadání, neformální vzdělávání, kvalitativní výzkum, případová studie

Abstract

The aim of this text is to describe the possibilities of supporting gifted children through nonformal education and to present the perceived impact of these activities from the perspective of three mothers cooperating with a selected organization. The text is based on theoretical approaches to giftedness, which conceptualize it as a multidimensional construct encompassing intellectual abilities, creativity, motivation, and deep interest. As part of a qualitative case study, interviews were conducted with mothers of three children identified as gifted by an educational counselling centre. The research focuses on the perceived benefits of specific non-formal activities aimed at developing the abilities of gifted children. The mothers' reflections provide subjective insights into the impact of these activities on their children. Although the research sample is limited, the findings may contribute to a deeper understanding of the significance of individualized forms of support for gifted children beyond the scope of formal education.

Keywords: giftedness, informal education, qualitative research, case study

Úvod

Podle Stehlíkové (2018) lze nadání chápat jako propojení nadprůměrných schopností, tvořivosti a hlubokého zaujetí pro určitou oblast. Nadané dítě často vykazuje výrazný zájem o specifickou doménu, v níž se projevuje originalitou a tvořivostí. Sternberg (2021) doplňuje, že klíčovou roli v rozvoji nadání hraje tzv. adaptivní inteligence, tedy schopnost využívat schopnosti tvůrčím způsobem a v kontextu osobního i společenského významu. Právě v těchto činnostech může dítě zažívat stav „flow“ – hlubokého ponoření do činnosti, která přináší uspokojení a motivaci k opakovanému zapojení (Csikszentmihalyi, 2014).

Nadání se může projevovat v různých oblastech – například v matematickém a logickém myšlení, uměleckém vyjadřování, sportu nebo v oblasti mezilidských vztahů (Gardner, 1999). Portešová (2009) popisuje nadání jako mnohohrstevný a multidimenzionální konstrukt, který nelze redukovat pouze na intelektovou složku. Současné pojetí nadání se tak odklání od tradičního důrazu na vysoké IQ a místo toho akcentuje širší spektrum faktorů, mezi něž patří specifické dovednosti, kreativní potenciál, vnitřní motivace a další aspekty osobnosti (Renzulli, 2016). V souladu s tímto širším chápáním vznikl tzv. MIND model (Multiple Intelligences and Diverse Learners), který integruje Gardnerovu teorii mnohočetné inteligence s aktuálními poznatky o neurodiverzním vývoji dětí (Baum, Schader & Owen, 2017). Tento model upozorňuje, že nadané děti mohou mít odlišné profily silných stránek – například silnou vizuálně-prostorovou představivost, hudební nadání či pohybové schopnosti – a zároveň mohou být „dvakrát výjimečné“ (twice exceptional), tedy nadané a současně se specifickou poruchou učení nebo neurovývojovou odlišností, jako je ADHD či porucha autistického spektra.

Tradiční modely identifikace nadaných osob, založené naopak primárně na měření IQ, jsou využívány například v organizacích jako je Mensa Česko³, která zpracovává výsledky inteligenčních testů jako vstupní kritérium pro přijetí a následné zapojení dětí do neformálních rozvojových aktivit. Tento přístup je přímý, standardizovaný a umožňuje jasně vymezit cílovou skupinu. Vedle toho však existují iniciativy, které se snaží o širší pojetí nadání, například Center for Talented Youth (CTY) Greece⁴, fungující při Anatolia College ve spolupráci s Johns Hopkins University v Řecku. CTY Greece kombinuje měření kognitivního potenciálu (např. testy SCAT⁵) s hodnocením akademických výsledků, kreativity, motivace a dalších osobnostních rysů. Zaměřuje se nejen na rozvoj intelektu, ale i na podporu emočního a sociálního růstu, týmové práce a samostatného učení. V praxi se tedy ukazuje jako přínosné kombinovat oba přístupy – standardizované měření intelektových schopností jako základní vodítko a zároveň individualizované posuzování dalších aspektů potenciálu dítěte. Tato kombinace umožňuje

³ IQ Test - FAQs – Mensa International

⁴ Home | CTY Greece at Anatolia College

⁵ Testování talentů - Test školních a vysokoškolských schopností (SCAT) | Johns Hopkins Center for Talented Youth | CDhistory

lépe reagovat na rozmanité potřeby nadaných dětí a nabídnout jim odpovídající formy podpory.

Formální a institucionální přístupy k identifikaci nadaných dětí poskytují důležitý strukturovaný rámec pro možnosti cílené podpory. Neméně zásadní roli v tomto procesu sehrává také rodinné prostředí, ve kterém jsou mnohdy jako první rozpoznány specifické projevy nadání, což může být klíčovým hybatelem dalšího rozvoje dítěte (Fořtík & Fořtíková, 2007; Laznibatová, 2007). Výzkumy ukazují, že podnětné domácí prostředí, jež systematicky podporuje zvědavost, tvořivost a samostatnost, má přímý vliv nejen na rozvoj kognitivních schopností, ale i osobnostních charakteristik dítěte (Soares, 2022; Johnson et al., 2024).

Rodiče nadání dítěte mohou podporovat nejen vytvářením pozitivního emočního klimatu a motivující atmosféry, ale rovněž jeho zapojením do neformálních vzdělávacích aktivit. Tyto aktivity umožňují nadaným dětem rozšiřovat jejich zájmy a prohlubovat znalosti mimo rámec běžného školního kurikula. Johnson et al. (2024) zdůrazňují, že právě kombinace emoční podpory a smysluplných příležitostí k učení mimo školu významně přispívá k rozvoji potenciálu nadaných jedinců.

Podpora nadaného dítěte v rodině vyžaduje individuální přístup, který respektuje jedinečné potřeby a tempo jeho vývoje. Kovářová a Klugová (2010) upozorňují, že neexistuje univerzální výchovný model, a rodiče musejí přizpůsobit své metody konkrétní osobnosti dítěte. Stehlíková (2018) navíc zdůrazňuje důležitost rovnováhy mezi systematickým vedením a svobodným růstem dítěte bez zbytečného srovnávání s nadanými vrstevníky. Guthrie (2019) upozorňuje, že rodiče často čelí perfekcionismu a emočnímu vyčerpání dítěte, proto je klíčové udržovat s ním otevřenou komunikaci. Další výzvou může být napětí mezi sourozenci způsobené asynchronním vývojem (Kearney, 2008; Střelec & Frimlová, 2016). Významnou roli v podpoře nadaných hraje také spolupráce rodičů s odborníky a školami. Podle Fořtíka a Fořtíkové (2007) rodičům výrazně pomáhá účast v podpůrných skupinách a udržování kontaktů s učiteli.

Možnosti rozvoje nadaného dítěte

Jak upozorňuje Fořtíková (2009), přetrvává mylný předpoklad, že nadané děti dosahují mimořádných výsledků samostatně a bez potřeby vedení. Bloom (1985) zdůrazňuje, že žádné dítě – bez ohledu na míru nadání – nerozvine svůj potenciál bez cílené, dlouhodobé podpory, vzdělávání a tréninku. Heller a Feldhusen (1986) navrhují rámec efektivní podpory nadaných dětí, který zahrnuje šest klíčových složek: iniciaci (rozvoj zvědavosti prostřednictvím přístupných a atraktivních zdrojů informací), nabídku (dostupnost pestré škály aktivit), náročnost (odpovídající obtížnost úkolů vzhledem k individuálním schopnostem), podněty (činnosti vedoucí k pocitu úspěchu), poradenství (kvalifikované informace o možnostech rozvoje) a spolupráci (možnost růstu v kolektivu vrstevníků, podpora sociálního začlenění

a přijetí společenské odpovědnosti). Jak doplňuje Eckertová (2019), důležitou součástí této podpory je i nalezení vhodného volnočasového zaměření.

Zkušenosti zahraničních odborníků mohou být inspirativní při tvorbě neformálních programů pro nadané děti i v českém kontextu. Olszewski-Kubilius a Lee (2004) zjistili, že zapojení nadaných žáků do mimoškolních aktivit významně přispívá nejen k rozvoji dovedností, ale i k posilování samostatnosti, tvořivosti a sociálního začlenění. Casino-García et al. (2021) ve své studii upozorňují na význam stimulačního prostředí pro nadané děti formou interakce s intelektově stejně vyspělými vrstevníky. Tyto poznatky lze využít i v rámci nabídky tuzemského neformálního vzdělávání, které by mělo reflektovat nejen rozvoj nadání, ale také potřeby sociální a emoční podpory dětí.

Neformální vzdělávání

Vzdělávání uspokojuje celou řadu potřeb a zájmů – od společenských a socializačních motivů až po individuálně psychické a osobnostní faktory. Neformální vzdělávání, jak ho popisují Průcha, Walterová a Mareš (2013), představuje strukturovaný proces vzdělávání, který probíhá mimo formální školní rámec, slouží různým věkovým skupinám a přizpůsobuje se individuálním požadavkům v obsahu i způsobu učení. Podle Brandera et al. (2006) se jedná o plánované programy zaměřené na osobní a sociální rozvoj, které nejsou součástí tradičního školního kurikula, ale významně přispívají k rozvoji klíčových kompetencí.

V kontextu Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+ (MŠMT, 2020) je zdůrazněna potřeba propojování formálního a neformálního vzdělávání. Toto propojení přispívá nejen k rozvoji kompetencí, ale také k budování vztahů založených na důvěře a vzájemném respektu – jak mezi mladými lidmi, tak mezi nimi a dospělými. Zájmové vzdělávání, zakotvené v zákoně č. 561/2004 Sb. (školský zákon) a vyhlášce č. 74/2005 Sb. (Vyhláška o zájmovém vzdělávání), je formálně upraveno jako součást vzdělávacího systému. Jeho hlavní funkcí je rozvoj specifických zájmů a dovedností účastníků, podpora kreativity, mezilidských vztahů a hodnotové orientace. Martochová Dudová a Martoch (2011) upozorňují, že v České republice je nabídka zájmových aktivit poměrně rozmanitá, přičemž právě tato různorodost umožňuje dětem objevovat vlastní silné i slabé stránky a rozvíjet jejich dovednosti. Přesto však mohou být některé formy, jako specializované sportovní nebo umělecké aktivity, pro sociálně slabší rodiny finančně náročné. Tím roste význam finančně dostupných volnočasových center jako inkluzivních forem podpory rozvoje.

V případě nadaných dětí hraje neformální vzdělávání důležitou roli. Umožňuje jim rozvíjet schopnosti v oblastech, které nejsou vždy dostatečně pokryty formálním kurikulem (Olszewski-Kubilius, 2003). Z mezinárodního hlediska nabízí zajímavé srovnání studie Yesmana et al. (2023), která popisuje specifickou situaci v Číně, kde je účast dětí v neformálním vzdělávání vnímána jako významný projev rodičovské odpovědnosti a aspirací rodiny. V kontextu nadaných dětí je neformální vzdělávání v Číně často hlavním nástrojem jejich identifikace, podpory a rozvoje, zejména vzhledem k limitovaným možnostem formálního

vzdělávacího systému na všech úrovních reagovat na jejich specifické vzdělávací potřeby. Rodiny nadaných žáků proto často investují značné finanční prostředky do aktivit, které nejsou běžnou součástí školního kurikula – například do přípravy na olympiády, logických soutěží, výtvarných nebo hudebních kroužků či výzkumných projektů.

Institute neformálního vzdělávání (např. kulturní centra, výzkumné kluby při univerzitách nebo technologické tábory) často přebírají roli „inkubátorů“ nadání, v nichž mohou děti nejen rozvíjet své schopnosti, ale i navazovat kontakt s odborníky z praxe. Takové prostředí podporuje hlubší zaujetí tématem, individualizované vedení a často i mentorský přístup. V čínském prostředí představuje neformální vzdělávání klíčový prvek v systému podpory nadaných dětí, přičemž jeho význam dalece přesahuje pouhou doplňkovou funkci.

Organizace a instituce podporující rozvoj nadaných dětí v České republice

V České republice působí řada institucí, které se věnují systematické identifikaci, rozvoji a podpoře nadaných dětí. Tyto organizace se liší svým zaměřením, formou práce s dětmi i cílovou skupinou. Níže uvádíme vybrané zástupné příklady větších regionálních institucí, které rozdělujeme dle tematického zaměření.

Technické a přírodovědné zaměření

Technický klub mládeže⁶ poskytuje prostor pro rozvoj technických dovedností dětí se zájmem o robotiku, elektrotechniku, modelářství a další aplikované disciplíny. Klade důraz na praktickou výuku prostřednictvím dílen, samostatných projektů a spolupráce s dalšími institucemi. Významná je individuální práce s účastníky a využití principů badatelsky orientovaného učení. **Centrum pro talentovanou mládež**⁷ (CTM) je vzdělávací instituce, která umožňuje nadaným jedincům finančně dostupné studium online programu CTM. CTM cílí na akademicky nadané žáky, kteří se chtějí připravovat na mezinárodní zkoušky či studium v zahraničí. CTM spolupracuje se školami v rámci rozvoje individualizovaného vzdělávání a nabízí také letní programy či mentorskou podporu. **Nadace Neuron – program Neuron Junior**⁸ se orientuje na podporu mladých vědců a popularizaci vědy. Program Neuron Junior podporuje talentované studenty prostřednictvím stipendií, odborných stáží, účastí na vědeckých konferencích a spolupráce s vědeckými institucemi. Kromě podpory jednotlivců klade důraz na vytváření inspirativního prostředí, v němž mohou mladí vědci růst. **Techmania Science Center – Klub pro nadané a přemýšlivé děti**⁹ nabízí programy zaměřené pro děti, které projevují hlubší zájem o přírodní vědy a technické obory. Klub pro nadané a přemýšlivé

⁶ technickyklub.cz – Technický klub mládeže

⁷ ctm-academy.cz

⁸ Neuron Junior | Nadace Neuron

⁹ Klub pro nadané a přemýšlivé děti | Techmania Science Center

děti poskytuje laboratorní aktivity, tematické lekce a projekty řešící aktuální vědecká a společenská témata.

Umělecké zaměření

Dětský klub Notička (Prague Philharmonia)¹⁰ poskytuje platformu pro děti se zájmem o hudbu a kreativní umění. Program propojuje hudební výchovu s dalšími uměleckými oblastmi (např. výtvarné umění, tanec, divadlo) a vytváří prostor pro tvořivou spolupráci a interpretaci. Děti se setkávají s profesionálními hudebníky a zkoumají hudbu jako způsob vyjadřování i komunikace.

Všeobecné vzdělávání a komplexní rozvoj

Mensa Česko¹¹ prostřednictvím Klubů nadaných dětí poskytuje strukturovaný rámec pro rozvoj logického, matematického a kreativního myšlení. Kluby fungují napříč Českou republikou a nabízejí volnočasové vzdělávací aktivity, soutěže, exkurze a spolupráci s odborníky. Akademie nadání¹² se orientuje na podporu dětí s různými oblastmi zájmu – od přírodních věd přes techniku až po umělecké a jazykové obory. Nabízí vzdělávací programy, příměstské tábory a workshopy, které rozvíjejí nadání ve spolupráci s odborníky z praxe. Klade důraz na podporu vnitřní motivace a seberozvoj dětí. Talnet¹³ je projekt Národního pedagogického institutu ČR, který nabízí nadaným dětem možnost účasti na online kurzech, webinářích, vědeckých diskusích a letních školách. Program je určen pro žáky druhého stupně ZŠ a středoškoláky, kteří mají hluboký zájem o vědu, techniku, matematiku či informatiku. Důraz je kladen na individuální přístup a rozvoj potenciálu v dané oblasti. Následující část textu se věnuje konkrétním příkladům dobré praxe spolupráce vybraných zákonných zástupců (matek) nadaných dětí s organizací Mensa Česko v Jihočeském kraji a možnostem zapojení dětí do neformálních vzdělávacích aktivit v regionálním kontextu.

Případová studie: rozvoj nadaných dětí v neformálním vzdělávání

Tato část představuje případovou studii zaměřenou na možnosti rozvoje nadání organizací Mensa Česko prostřednictvím neformálního vzdělávání v Jihočeském kraji. Cílem textu je popsat, jakým způsobem tato organizace přispívá k rozvoji potenciálu nadaných dětí prostřednictvím volnočasových aktivit a jaký dopad mají tyto aktivity z pohledu matek.

¹⁰ Dětský klub Notička | Prague Philharmonia

¹¹ DETI.MENSA.CZ Spolupráce s Mensou Česko - Kluby nadaných dětí

¹² ANA

¹³ Talnet

Formulace hlavního výzkumného problému: Význam neformálního vzdělávání v rámci aktivit Mensy Česko pro rozvoj nadaných dětí v regionálním kontextu. Na základě tohoto problému byly stanoveny následující dílčí výzkumné otázky:

1. Jaké faktory ovlivňují zapojení matek a dětí do aktivit pořádaných Mensou Česko?
2. Jak matky hodnotí kvalitu a dostupnost těchto programů?
3. Jaký konkrétní dopad vnímají matky v oblasti rozvoje schopností, motivace a sociálních dovedností u svých dětí?

Z metodologického hlediska byl zvolen kvalitativní výzkumný přístup, konkrétně design vícepřípadové studie (multiple case study). Tento přístup umožňuje popis jednotlivých případů v jejich přirozeném kontextu (Miovský, 2006; Hendl, 2016). Limitem výzkumu je ohraničený konkrétní výzkumný vzorek a deskriptivní charakter výzkumu, z něhož nelze generovat obecné závěry.

Sběr dat

Hlavním nástrojem sběru dat byly tři polostrukturované rozhovory, které umožňují flexibilní získávání informací (Patton, 1990). Respondentky byly informovány o průběhu rozhovoru a souhlasily s nahráváním (následně přepsaným). Délka rozhovorů byla cca 60 minut a probíhaly od ledna do dubna 2024. Výzkum byl doplněn analýzou artefaktů (diplomy, nominace a poháry) dokumentující úspěchy dětí v neformálním vzdělávání.

Výběr vzorku

Pro výběr respondentek byla využita metoda záměrného výběru, která spočívá ve vyhledávání zákonných zástupců nadaných dětí, jež splňují předem stanovená kritéria a zároveň jsou ochotni aktivně se zapojit do výzkumu (Yin, 2003).

Výběrová kritéria zahrnovala následující podmínky:

- trvalé bydliště v Jihočeském kraji,
- zákonný zástupce dítěte s odborně diagnostikovaným nadáním z pedagogicko-psychologické poradny (PPP),
- dítě školního věku (1.–9. ročník základní školy),
- aktivní účast dítěte na neformálních vzdělávacích aktivitách pořádaných Mensou Česko.

Získané informace byly doplněny metodou triangulace dat, která zahrnovala analýzu dostupných výstupů dětí (např. výsledky v soutěžích).

Tabulka č. 1. Základní informace o respondentech (matky nadaných dětí)

Jméno	Věk	Vzdělání	Zaměstnání	Nadané dítě
Eva	50	Ukončené středoškolské vzdělání	Mzdová účetní	Dan, 11 let
Anna	42	Ukončené vyšší odborné vzdělání (konzervatoř)	Učitelka hudební a výtvarné výchovy	Dominik, 11 let
Marie	38	Ukončené magisterské studium (pedagogický obor)	Učitelka nadaných dětí (ZŠ) – český jazyk a matematika	Adam, 10 let

Zdroj: Vlastní tvorba ze získaných dat.

Etika výzkumu

Veškeré etické aspekty výzkumu byly zajištěny informováním respondentek o průběhu výzkumu a ochraně jejich osobních údajů. Před rozhovory respondentky podepsaly informovaný souhlas. Pro zajištění anonymity byly identifikátory anonymizovány (Creswell, 1998).

Kazuistika 1 – Eva a její syn Dan

Rozhovor byl veden s Evou, která popisovala vzdělávací potřeby svého 11letého syna Dana, diagnostikovaného jako mimořádně nadaného žáka. Dan byl již od raného věku pozoruhodně kognitivně aktivní, vývoj v raném dětství byl akcelerovaný, zejména v oblasti řečových dovedností a poznávacích schopností. V současnosti navštěvuje pátý ročník základní školy v Českých Budějovicích a připravuje se na přijímací zkoušky na víceleté gymnázium.

Na základě podnětu třídní učitelky absolvoval Dan vyšetření v PPP, které potvrdilo mimořádné intelektové nadání, s významným nadprůměrem v oblasti verbálního projevu. Vzhledem k identifikovaným vzdělávacím potřebám, které dle Evy nebyly dostatečně naplňovány v běžné výuce, byl žákovi vypracován individuální vzdělávací plán (IVP) a přiznán třetí stupeň podpory dle platné legislativy

Dan má široké spektrum zájmů, zejména sportovních (závodní lyžování, volejbal, plavání, lezení, cyklistika), přičemž rodina jeho aktivity dlouhodobě podporuje. Významný je rovněž jeho zájem o šachy a četbu (dvě až tři knihy týdně). Kognitivní preference směřují k matematice, logickému myšlení a informatice – absolvoval online kurzy v angličtině zaměřené na matematiku, fyziku a programování. Ve volném čase se věnuje virtuálnímu modelování raket. Je aktivním členem Mensy Česko.

Kazuistika 2 – Anna a její syn Dominik

Rozhovor byl veden s Annou, která popisovala svého 11letého syna Dominika, jenž je v současnosti žákem víceletého gymnázia a byl diagnostikován jako mimořádně nadaný v PPP. Dominikův psychomotorický vývoj byl akcelerovaný – ve dvou letech se naučil číst, projevoval silný zájem o dopravní prostředky a číselné operace. Navštěvoval státní mateřskou školu, avšak v důsledku nepochopení jeho specifik (učitelky zvažovaly možnost poruchy autistického spektra) došlo k přestupu do jiné mateřské školy. V první třídě základní školy byl na doporučení školy vyšetřen v PPP, kde bylo potvrzeno mimořádné nadání. Na základě Individuálního vzdělávacího plánu (IVP) měl možnost docházet na výuku vyšších ročníků (matematika, český jazyk), později přeskočil jeden ročník a přešel ze druhé rovnou do čtvrté třídy. Aktuálně studuje na osmiletém gymnáziu.

Dominik je výrazně hudebně nadaný – hraje na kytaru (samouk dle videí), klavír, zpívá a skládá písně ve stylu folku. Úspěšně se účastní soutěží jako Dětská porta nebo Zlatý oříšek, byl podpořen nadačním fondem Jihočeské naděje. Věnuje se také matematice (úspěchy v soutěžích jako Klokánek, Pythagoriáda), zeměpisu a tvorbě vlastních vzdělávacích kvízů. Anna zdůrazňuje jeho všestrannost a vysokou míru samostatnosti. Je aktivním členem Mensy Česko.

Kazuistika 3 – Marie a její syn Adam

Rozhovor byl veden s Marií, která popsala svého 10letého syna Adama, vzdělávaného v třídě pro nadané žáky. Ve dvou letech začal Adam navštěvovat soukromou mateřskou školu, která spolupracovala s Mensou Česko. Již během vstupního pohovoru si pedagožka všimla známek mimořádného nadání. Adam odmítal odpočinek po obědě a místo toho se účastnil aktivit předškoláků, kde psal, četl a počítal. Do první třídy nastoupil již v pěti letech (předčasné zaškolení).

V rámci vyšetření v PPP bylo potvrzeno nadání v oblasti přírodních věd a logického myšlení. Po absolvování testů organizace Mensa Česko se stal jejím aktivním členem. V současnosti je žákem základní školy, která nabízí třídy pro nadané žáky a kde současně vyučuje i Marie, jeho matka. Výrazně se zajímá o přírodní vědy, logická cvičení a techniku, ve škole však v poslední době vykazuje nižší míru aktivity, což Marie přisuzuje absenci potřeby učit se.

Tabulka č. 2: Všechny zmíněné zájmy nadaných dětí

Jméno	Věk	Zájmy
Dan	11	Lyžování, plavání, matematika, šachy, knihy, volejbal, rakety, lezecká stěna
Dominik	11	Folk, klavír, kytara, hudba, stolní tenis, sportovní zápasy, zeměpis, matematika, vytváření kvízů
Adam	10	Věda, veterinářství, zvířata, matematika, šachy, flétna

Zdroj: Vlastní tvorba ze získaných dat.

Rozhovory byly vedeny dle polostrukturovaného schématu vycházejícího z pyramidového modelu dotazování (Wengraf, 2001). Otázky byly upraveny podle kontextu každé respondentky, zejména s ohledem na jejich regionální zázemí.

Analýza dat

Pro analýzu polostrukturovaných rozhovorů byla zvolena metoda doslovné transkripce. (Hendl, 2016). Rozhovory byly přepsány do textového formátu (MS Word) a následně analyzovány pomocí otevřeného kódování (Švaříček & Šedřová, 2014). Celkem bylo identifikováno 315 kódů, které zahrnovaly jedno- i víceslovné výrazy vystihující hlavní témata, postoje a zkušenosti. Pro usnadnění další práce byly kódy exportovány do MS Excel a seskupeny podle významové příbuznosti. Významově překrývající se kódy byly sloučeny pod jednotné názvy, které tvořily základ pro následné vytvoření kategorií.

Vyhodnocení dat a jejich interpretace

Interpretace dat byla provedena na základě čtyř hlavních kategorií, které vznikly v procesu otevřeného kódování rozhovorů se třemi matkami mimořádně nadaných dětí. Tyto kategorie reflektují klíčové oblasti, které se ve výpovědích respondentek opakovaně objevovaly. Jednotlivé kategorie jsou následující:

1. **Nadané dítě** – zahrnuje charakteristiky dětí z hlediska jejich schopností, projevů nadání, osobnostních rysů a zájmů, jak je popisují matky.
2. **Význam neformálního vzdělávání** – tato kategorie reflektuje konkrétní možnosti a způsoby rozvíjení potenciálu nadaného dítěte a vnímání podpory ze strany neformální nabídky v kraji.
3. **Aktivity neformálního vzdělávání realizované Mensou Česko v Jihočeském kraji** – kategorie, která se vztahuje k zapojení dítěte do aktivit Mensy Česko, zejména programů pro nadané děti a k významu, jaký tomuto zapojení přikládají matky.

Dále byly analyzovány artefakty nadaných dětí, které byly přiřazeny do kategorie **Nadané dítě**.

Vyhodnocení dat

Nadané dítě

Tato kategorie odhaluje širokou škálu zkušeností a výzev, s nimiž se nadané děti a jejich matky setkávají. Každé nadané dítě se projevuje individuálně, a to jak ve svých schopnostech, tak v přístupu k učení. Eva popisuje, jak její syn projevoval nadání už od raného věku: „*O všechno se zajímal už od malinka, brzo mluvil, strašně zkoumal všechno. Sčítal, odčítal, násobil si, převáděl si i jednotky... Stačila mu jedna informace a hned si to dokáže převést.*“ Tvzení ukazuje, jak rychlé a intuitivní může být učení u nadaných dětí, které jsou schopné pochopit složité koncepty urychleně. Podobně Anna zmiňuje, že její syn měl dříve velmi dobré výsledky ve škole, ale nyní čelí výzvám, když se setkal s vyššími nároky na gymnáziu: „*Ted' dostal trojku z češtiny... byl z toho úplně hotovej... říkal mami, to bylo tak těžký, vždyť já jsem se na to tak učil... teprve teď na tom gymplu zjistil, že se musí učit.*“ Zde je viditelné, jak vyšší nároky ve vzdělávání mohou přinést nejen nové výzvy, ale také způsobit diskomfort u dětí, které jsou zvyklé na snadné úspěchy.

Přechod na gymnázium byl pro Annina syna Dominika skutečným vysvobozením. „*Ten osmiletý gympl ho zachránil, on už i na tý základce nebyl spokojenej... oni měli na začátku adaptační kurz... přijel a první co mi řekl bylo, mami já jsem těm dětem něco říkal a oni mi rozuměli.*“ Zde se potvrzuje, jak důležité je pro nadané děti mít prostředí, kde mohou komunikovat s podobně zaměřenými vrstevníky.

Úspěchy jsou neodmyslitelnou součástí života nadaných dětí. Každý z respondentů v této studii prokazuje vysokou úroveň talentu v různých oblastech. Dan, Dominik a Adam mají různé širokou škálu zájmů. Například Dan exceluje ve sportu, stal se vicemistrem světa ve své kategorii. Dominik se soustředí na hudbu a získal ocenění Talent roku 2023. Adam se zaměřuje na vědu a zvířata a projevil zájem také o veterinářství. Tento široký záběr zájmů a dosažených úspěchů ukazuje, jak nadané děti mohou vyniknout v konkrétních dovednostech a aktivitách.

Obrázek č. 1. Ukázka Danových medailí

Zdroj: Autorka (2024), se svolením zákonného zástupce.

Obrázek č. 2. Ukázka Dominikových diplomů

Zdroj: Autorka (2024), se svolením zákonného zástupce.

Význam neformálního vzdělávání

Matky považují neformální vzdělávání za zásadní pro celkový rozvoj dítěte. Oceňují, že tyto aktivity dětem umožňují věnovat se oblastem, které je baví a současně jim nabízejí kvalitní alternativu k trávení volného času. Například Anna zdůrazňuje, že nejdůležitější je pro ni štěstí dítěte: „Že to pomůže těm dětem, aby byli šťastné, o to mi jde nejvíc.“ Tento přístup odráží širší pohled matek, které vnímají emocionální pohodu a vnitřní naplnění stejně důležité, ne-li důležitější než pouhé rozvíjení dovedností. Marie popisuje postupný vývoj přístupu v rámci trávení volného času u svého dítěte – dříve preferovalo spíše individuální hry či knihy, dnes její dítě navštěvuje šachový kroužek nebo jezdí na příměstské tábory. Tyto aktivity vnímá jako cenný nástroj pro rozvoj logického myšlení, kreativity, a především sociálních dovedností. Matky se také snaží o vyvážený přístup mezi finančními možnostmi a přínosem jednotlivých aktivit, ačkoli si uvědomují, že některé činnosti mohou být nákladné. Pokud je to možné, investují do aktivit, které považují za dlouhodobě přínosné pro rozvoj dítěte. Z rozhovorů vyplývá, že spatřují v neformálním vzdělávání pro své děti nejen prostředek k získávání nových znalostí a dovedností, ale i cestu ke spokojenému a naplněnému dětství. Mezi nejčastěji zmiňovanými tématy matek byly konkrétní úspěchy dětí z neformálního vzdělávání.

Tabulka č. 3: Zdroje inspirace a možnosti rozvoje nadaných žáků z pohledu matek

Tematická oblast	Zjištění / přístupy matek	Příklady a citace
Zdroje inspirace pro výběr aktivit	Hlavním zdrojem inspirace je internet. Matky také využívají nabídky organizací či skupin na sociálních sítích.	„Na internetu najdeme, co ho baví... vždycky mi sám řekne, co potřebuje.“ (Eva) „Když přijde nějaká nabídka na e-mail a vidím, že by se mu to mohlo líbit, přihlásím ho.“ (Marie) „Ted' jsem se přihlásila do té skupiny Nadané děti na FB.“ (Anna)
Podpora objevování nových zájmů	Matky podporují děti aktivně – osobním příkladem, společným trávením času a přípravou na akce.	„Spíš tím příkladem, nebo to, že ho někam vezmu.“ (Anna) „Občas se podívám na nabídky jako Noc vědců, kam můžeme jít společně.“ (Eva)
Vliv finanční náročnosti	Finanční stránka může být rozhodující. Některé matky využívají podpory nadací.	„Jihočeské děti... nabízejí obědy a kroužky pro sociálně slabší.“ (Eva) „Tenis je hodně finančně náročný.“ (Anna)
Význam neformálního vzdělávání	Neformální aktivity pomáhají dětem rozvíjet zájmy mimo školní výuku a přispívají k jejich celkové spokojenosti.	„Pomůže to těm dětem, aby byly s kamarády.“ (Anna) „Ted' má ty vrstevníky, chodí na šachy a na ty tábory.“ (Marie)

Zdroj: Vlastní tvorba.

Aktivity neformálního vzdělávání realizované Mensou Česko v Jihočeském kraji

Rozhovory ukázaly, že významnou roli v podpoře nadaných dětí hrají programy Mensy Česko, které rodiče aktivně využívají. Eva uvedla: „Nás tam právě poslala paní z té logické olympiády, co pořádá ten tábor, abychom tam začali chodit tady do té místní skupiny.“ Eva vysvětlila, že chtěla, aby dítě mělo nějakou adekvátní aktivitu i třeba v rámci letního tábora. „Tam mají ráno, říkají že mají mentální rozcvičku, první, co vstanou, tak mají šifry okamžitě, potom mají celý den nějaké přednášky a aktivity, šifrování a různé hry,“ dodala. Marie vysvětlila, že její dítě se stalo členem dětské Mensy Česko, což usnadnilo přístup k aktivitám, protože organizace sama pravidelně posílá nabídky aktivit: „Stal se členem dětský Mensy, tak se to tak i nabízelo, když chtěl... řekla jsem mu, jaký tam jsou možnosti, jestli na něco z toho by chtěl... tím že se stal členem dětský Mensy, tak to pro mě tím bylo daný... nemusela jsem ani jako nic vyhledávat... vždycky přijde nějaký plán, nabídka něčeho. A zase to vybereme spolu.“ Když byly matkám položeny otázky ohledně jejich spokojenosti

s navštěvováním Mensy Česko v Českých Budějovicích, všechny vyjádřily spokojenost. Anna řekla: „Maximálně spokojená.“ Eva dodala: „Jsem spokojená, Dan je spokojený, má tam kamarády.“ A Marie uvedla: „Já jsem, já jo. Jsou pro ně různé fajn aktivity, od těch příměstských táborů nebo těch deskových her, šachy jednou v měsíci.“

Na otázku, jaké konkrétní služby Mensy Česko využívají, odpověděly, že tato organizace nabízí širokou škálu aktivit a programů. Anna zmínila příměstský tábor a šachy, ale lituje, že se nemohou účastnit více aktivit, protože jsou pořádány v týdnu: „Ten příměstský tábor, šachy a samozřejmě my bychom se zúčastnili i více, ale bohužel, když je to v týdnu, tak se tam nedostaneme.“ Eva uvedla, že využívají širokou nabídku aktivit, včetně šachů, deskových her a logických odpolední: „Ty šachy, ty hry deskovky, co tam má, logický odpoledne víceméně skoro všechno, co pořádají.“ Když byla Eva dotázána na příměstské tábory pořádané Mensou Česko, řekla: „Nám se to kryje s tím táborem logický olympiády, ale co přijel ve středu, tak ještě alespoň na dva dny šel sem, aby jako tam mohl být aspoň s nimi.“ Marie zmínila, že se účastní téměř všech příměstských táborů: „Všechny skoro.“ Marie také sdílela, že občas pomáhá v Mense Česko, když ji osloví, například při vypracovávání pracovních listů. I když není přímým členem této organizace, ráda se podílí na aktivitách: „Já jim tam čas od času pomáhám, když mě osloví. Už mě i chtěli zlanat na nějaký právě testy, říkám, to já se na to úplně necejtim, já jsem z toho pak nervózní. Takže členem nejsem... když mě požádají o pomoc, tak jim tam pomůžu, vypracovat nějaký pracovní listy, to říkali že mi docela jde.“

Aktivity Mensy Česko z pohledu matek

Tabulka č. 4 shrnuje aspekty vycházející z uskutečněných rozhovorů matek, které se vyjádřily k aktivitám Mensy Česko. Na základě jejich výpovědí byly identifikovány tři oblasti cílící na socioemoční podporu nadaných dětí – psychosociální rozvoj, sociální přijetí a programová různorodost (faktory ovlivňující spokojenost a motivaci dětí k opakované účasti).

Tabulka č. 4. Přínos spolupráce s Mensa Česko pro rozvoj nadaných dětí z pohledu rodičů

Vazba	Hlavní téma	Klíčové body
<i>Posílení sebevědomí a důvěry</i>	Psychosociální rozvoj a podpora	- Děti se s nadšením účastní aktivit - Atmosféra zde posiluje sebedůvěru
<i>Setkání s podobně nadanými dětmi</i>	Sociální přijetí a porozumění	- Možnost setkávat se s vrstevníky s podobnými zájmy a nadáním - Přijetí bez předsudků - Podpora dětí s odlišnými sociálně-emočními potřebami - Sdílení zájmů a způsobu myšlení mezi dětmi
<i>Různorodost programu a spokojenost dětí</i>	Šíře programu a motivace	- Nabídka aktivit (tábory, hry, logická odpoledne) - Diskuse o tématech, která děti zajímají - Dlouhodobá motivace

Zdroj: Vlastní tvorba.

Matky hodnotí aktivity Mensy Česko jako rozvíjející. Uvádějí, že programy spojující vzdělávací a zábavné prvky mezi vrstevníky s podobnými zájmy poskytují nejen prostor pro rozvoj nadání, ale také podporují sociální a emocionální růst dětí. Díky těmto aktivitám se děti cítí okolím přijímané, což matky vnímají jako důležité pro jejich další osobnostní rozvoj.

Výsledky šetření

Výsledky šetření popisují preference tří dotazovaných matek týkající se výběru neformálních aktivit u svých dětí v organizaci Mensa Česko.

1. Jaké faktory ovlivňují zapojení matek a dětí do aktivit pořádaných Mensou Česko?

Zapojení do aktivit pořádaných Mensou Česko ovlivňuje více faktorů. Všechny tři děti prošly diagnostikou nadání v PPP. Všechny tři matky vykazovaly vysokou míru angažovanosti ve vzdělávání a v rozvoji svých dětí. O aktivitách organizace byly informovány ve svém školském zařízení. Roli hrála také geografická dostupnost programů – všechny zmiňují účast na aktivitách, které jsou buď v dosahu, nebo dostupné online. Aktivní zájem dítěte o rozvoj v oblasti logiky, matematiky, přírodních věd a čtení vedl matky k hledání možností, jak tyto zájmy dále podporovat – Mensa Česko byla jednou z cest z pohledu matek, která umožnila cílený rozvoj těchto oblastí.

2. Jak matky hodnotí kvalitu a dostupnost těchto programů v rámci Mensy Česko?

Programy jsou vnímány matkami jako kvalitní, odborně garantované a orientované na potřeby nadaných dětí. Matky oceňují možnost cílené podpory, individualizace a intelektuální stimulace dětí v konkrétních oblastech. Vnímání dostupnosti se mírně liší. Zatímco pro jedno dítě byly aktivity dostupné přímo v mateřské škole a později ve škole, u zbylých dvou dětí matky aktivně vyhledávaly online formy nebo za aktivitami s dětmi dojížděly. Přesto dostupnost nebyla označena jako bariéra – spíše jako faktor, se kterým se dokázaly vyrovnat. Matky spatřují přínos programů pro rozvoj specifických schopností svých dětí. Zmiňují podporu logického myšlení, kreativity, motivace k učení a možnost setkávání se s obdobně nadanými vrstevníky.

3. Jaký konkrétní dopad vnímají matky v oblasti rozvoje schopností, motivace a sociálních dovedností svých dětí?

Všechny tři děti prokazují pokročilé dovednosti, například v oblasti logiky, matematiky, přírodních věd, hudby či verbálních schopností. Matky přisuzují aktivitám v této organizaci podíl na rozvoji těchto schopností, především díky nabídce podnětů, které ve školním vzdělávání nenalézají nebo nejsou dostatečně přizpůsobené potřebám jejich dětí. Programy jsou vnímány jako nástroj k udržení (či opětovnému nastartování) vnitřní motivace. U jednoho z dětí matka reflektuje pokles školní aktivity, a proto se domnívá, že podpora neformálního vzdělávání v oblasti jeho úzkého zájmu může přispět k obnovení motivace ke vzdělávání. V případě dalších dvou dětí je motivace podporována kombinací úspěchů ze

soutěží. Možnost kontaktu s vrstevníky se srovnatelným intelektem je vnímána jako velmi důležitá. Programy Mensy Česko dle dotazovaných matek pomáhají předcházet sociální izolaci a podporují schopnost spolupráce, prezentace a sdílení zájmů s ostatními vrstevníky.

Diskuse

Z pohledu matek hraje neformální vzdělávání důležitou roli. Vybrané matky aktivně vyhledávají příležitosti k rozvoji nadaných dětí také mimo formální vzdělávání, a to zejména prostřednictvím internetu, sociálních sítí a specializovaných skupin. Inspirace často přichází z komunit, kde se sdružují rodiče nadaných dětí – například skupina Nadané děti¹⁴ (Facebook). Tento přístup ukazuje, jak důležitým nástrojem se v současnosti stává digitální prostředí i v oblasti rodičovské výměny zkušeností (Hříbková, 2009; Vojtová & Mertinová, 2021).

Neformální vzdělávací aktivity nejsou vnímány pouze jako nástroj k rozvoji dovedností, ale především jako prostředek k posílení emoční pohody dítěte. Anna zdůrazňuje: „*O to mi jde nejvíc – aby byl šťastný.*“ Tento důraz na wellbeing odpovídá současným trendům, které upřednostňují celostní rozvoj dítěte, včetně emoční a sociální roviny (Vágnerová, 2021). Matky vnímají smysluplné trávení volného času svých dětí jako prostor pro objevování a seberealizaci. Tyto aktivity jsou podle výpovědí matek hodnotným přínosem i přes často nemalou finanční zátěž. Jak vyplývá z výpovědí, některé matky využívají podporu nadací, což reflektuje i výzkum zaměřený na přístup ke vzdělávacím příležitostem mimo školní formální vzdělávání (Veselá & Fleischer, 2022).

Analýza výpovědí také ukazuje, že téma úspěchů je pro matky velmi významné – často a rády jej sdílejí, a to nejen jako doklad schopností dítěte, ale také jako formu uznání a naplnění jejich vlastní snahy. Tuto silnou orientaci na výkon je však podle některých odborníků třeba doplnit důrazem na proces učení a vnitřní motivaci, aby se předešlo přetížení a výskytu perfekcionismu (Freeman, 2010).

Zajímavým zjištěním je také role Mensy Česko, která pro vybrané matky představuje cenný zdroj aktivit, inspirace a pocitu sounáležitosti pro jejich děti. Přístup organizace ilustruje možnost, jak může organizace cíleně podpořit nadané dítě při rozvoji, a slouží jako příklad dobré praxe jedné z organizací, které dlouhodobě podporují nadané děti v neformálním vzdělávání (Faltýnková, 2020; Mensa ČR, 2022).

Závěr

Matky, které poskytly rozhovory v daném šetření, aktivně vyhledávají příležitosti k rozvoji nadání svých dětí, investují čas, energii i finanční prostředky a snaží se skloubit nabídku aktivit s individuálními zájmy a potřebami nadaného dítěte. Z výpovědí vyplývá, že v neformálním vzdělávání spatřují cestu k prohlubování dovedností dětí a k podpoře emoční

14

Nadané děti | Facebook

pohody a spokojeného dětství. Důležitým prvkem v rozvoji nadaných dětí se v tomto šetření stala vybraná organizace Mensa Česko, která nabízí strukturované programy, tábory a místní kluby, kde mohou nadané děti rozvíjet své zájmy a sdílet je s vrstevníky. Matky oceňují také komunitní a sociální rozměr těchto aktivit. Z interpretace dat směřujeme k myšlence, že podpora nadání by měla být systematická a dlouhodobá, založená nejen na identifikaci intelektového potenciálu, ale i na pochopení emocionálních, sociálních a praktických potřeb nadaného dítěte.

Literatura

- Baum, S. M., Schader, R. M., & Owen, S. V. (2021). *To be gifted and learning disabled: Strength-based strategies for helping twice-exceptional students with LD, ADHD, ASD, and more*. Routledge.
- Bloom, B. S. (1985). *Developing talent in young people*. Ballantine Books.
- Brander, P. (2006). *Kompas: manuál pro výchovu mládeže k lidským právům*. Národní institut dětí a mládeže, Česká národní agentura Mládež. <https://globalnirozvojovevzdelavani.cz/wp-content/uploads/2021/10/kompas.pdf>
- Breedlove, L. (2021). Characteristics of gifted learners. In J. A. Plucker & C. M. Callahan (Eds.), *Introduction to gifted education* (pp. 89–106). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781003235859-7>
- Casino-García, A. M., Llopis-Bueno, M. J., Gómez-Vivo, M. G., Juan-Grau, A., Shuali-Trachtenberg, T., & Llinares-Insa, L. I. (2021). "Developing capabilities": Inclusive extracurricular enrichment programs to improve the well-being of gifted adolescents. *Frontiers in Psychology*, 12, Article 731591. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.731591>
- Creswell, J. W. (1998). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches*. SAGE Publications.
- Česká televize. (2019, 7. listopadu). *Studio 6: Novinky v přístupu k nadaným dětem* [Televizní pořad]. Česká televize. <https://www.ceskatelevize.cz/porady/1096902795-studio-6/219411010111107/>
- Csikszentmihalyi, M. (2014). *The collected works of Mihaly Csikszentmihalyi*. Netherlands: Springer.
- Fořtík, V., & Fořtíková, J. (2007). *Nadané dítě a rozvoj jeho schopností*. Praha: Portál.

- Eckertová, L. (2019). *Péče o nadané děti* [Televizní pořad, Studio 6]. Česká televize. <https://www.ceskatelevize.cz/porady/1096902795-studio-6/219411010100821/>
- Fořtíková, J. (2009). *Talent a nadání: jejich rozvoj ve volném čase* (aktualiz. vyd.). NIDM – Národní institut dětí a mládeže MŠMT.
- Gardner, H. (1999). *Intelligence reframed: Multiple intelligences for the 21st century*. Basic Books.
- Guthrie, K. H. (2019). "Nothing is ever easy": Parent perceptions of intensity in their gifted adolescent children. *The Qualitative Report*, 24(8), 2080–2101. <https://doi.org/10.46743/2160-3715.2019.3598>
- Heller, K. A., & Feldhusen, J. F. (Eds.). (1986). *Identifying and nurturing the gifted: An international perspective*. Huber Publishers.
- Hendl, J. (2016). *Kvalitativní výzkum: Teorie, metody, aplikace*. Praha: Portál.
- Johnson, R., Rinn, A., Mun, R., & Yeung, G. (2024). Perspectives of parents of highly and profoundly gifted children regarding competence, belonging, and support within a sociocultural context. *Gifted Child Quarterly*. <https://doi.org/10.1177/00169862241254840>
- Jung, J. (2022). Physical giftedness/talent: A systematic review of the literature on identification and development. *Frontiers in Psychology*, 13. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.961624>
- Kearney, K. (2008). Life in the asynchronous family. *Hong Kong Academy for Gifted Education, GEN/AR/006*, 8. <https://citeseerx.ist.psu.edu/document?repid=rep1&type=pdf&doi=76ac16c0268cd4c68d3bf019bf9360cffd8a8049>
- Kovářová, R., & Klugová, I. (2010). *Edukace nadaných dětí a žáků* (1. vyd., 88 s.). Ostravská univerzita v Ostravě. <https://projekty.osu.cz/synergie/dok/opory/kovarova-edukace-nadanych-deti-a-zaku.pdf>
- Laznibatová, J. (2007). *Nadané dieťa: jeho vývin, vzdelávanie a podporovanie* (3. nezmen. vyd.). Iris.
- Martoch, M., & Martochová Dudová, M. (2011). *Metodika pro práci s mimořádně nadanými dětmi pro pracovníky organizací zájmového vzdělávání a NNO*. Centrum komunitní podpory ve společném vzdělávání. <https://ckp.upol.cz/intranet/wp-content/uploads/2017/11/Metodika-pro-pr%C3%A1ci-s-mimo%C5%99%C3%A1dn%C4%9B-nadan%C3%BDmi-d%C4%9Btmi-1.pdf>

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. (2005). Vyhláška č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání. *Sbírka zákonů České republiky*.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. (2020). *Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2030+*. <https://www.edu.cz/strategie2030plus/>

Miovský, M. (2006). *Metody kvalitativního výzkumu v pedagogických vědách*. Grada Publishing.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. (n.d.). *Zájmové a neformální vzdělávání*. <https://msmt.gov.cz/mladez/zajmove-a-neformalni-vzdelavani>

Olszewski-Kubilius, P. (2003). Special summer and Saturday programs for gifted students. In N. Colangelo & G. A. Davis (Eds.), *Handbook of gifted education* (3rd ed., pp. 219–228). Allyn & Bacon.

Olszewski-Kubilius, P., & Lee, S.-Y. (2004). The role of participation in in-school and outside-of-school activities in the talent development of gifted students. *Journal of Secondary Gifted Education*, 15(3), 107–123. <https://doi.org/10.4219/jsge-2004-454>

Parlament České republiky. (2004). Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). *Sbírka zákonů České republiky*.

Patton, M. Q. (1990). *Qualitative evaluation and research methods*. SAGE Publications.

Pavlas, T., Mokrý, L., Andrys, O., Suchomel, P., Zatloukal, T., Tomek, K., Pražáková, D., & Folwarczný, R. (2022). *Podpora vzdělávání nadaných a mimořádně nadaných žáků v základních a středních školách: Tematická zpráva*. Česká školní inspekce. https://www.csicr.cz/CSICR/media/Prilohy/2022_p%C5%99%C3%ADlohy/Dokumenty/TZ_Podpora_vzdelavani-nadanych-zaku.pdf

Portešová, Š. (2009). *Skryté nadání: Psychologická specifika rozumově nadaných žáků s dyslexií*. Masarykova univerzita, Nakladatelství Munipress.

Portešová, Š. (2009). Psychologické aspekty nadání. In V. Šmelová (Ed.), *Pedagogická diagnostika a individualizace vzdělávání* (s. 115–135). Masarykova univerzita.

Průcha, J., Walterová, E., & Mareš, J. (2013). *Pedagogický slovník*. Portál.

Renzulli, J. S. (2016). The three-ring conception of giftedness: A developmental model for promoting creative productivity. In S. M. Reis (Ed.), *Reflections on gifted education* (pp. 39–66). Prufrock Press.

- Schultz, R. A. (2020). *Twice-exceptional gifted children: Understanding, teaching, and counseling gifted students with disabilities* (2nd ed.). Routledge.
- Soares, A. (2022). The family environment in the child's learning process. *Revista Gênero e Interdisciplinaridade*, 3(1). <https://doi.org/10.51249/gei.v3i01.656>
- Stehlíková, M. (2018). *Nadané dítě: Jak mu pomoci ke štěstí a úspěchu*. Grada.
- Sternberg, R. J. (2023). Unwrapping gifts: Understanding the inner workings of giftedness through a panoply of paradigms in the field of psychology. *Roeper Review*, 45(2), 84–100. <https://doi.org/10.1080/02783193.2023.2172754>
- Sternberg, R. J. (2021). Adaptive intelligence: Its nature and implications for education. *Education Sciences*, 11(12), 823. <https://doi.org/10.3390/educsci11120823>
- Střelec, S., & Frimlová, L. (2016). Rodiče nadaných dětí v situacích pedagogického rozhodování. In J. Malach & G. Matysková (Eds.), *Sborník příspěvků XII. ročníku mezinárodní konference Pedagogická diagnostika a evaluace 2016* (s. 73–83). Ostravská univerzita. <https://konference.osu.cz/pdae/dok/5-2016.pdf>
- Švaříček, R., & Šedřová, K. (2007). *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Portál.
- Yesman, I., Changliang, H., Kalashnyk, L., Shyshenko, V., & Nebytova, I. (2023). Modern approaches to pedagogical work with gifted children in primary education: The experience of modern People's Republic of China. *Journal of Interdisciplinary Research*, 148–153. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/369453157_MODERN_APPROACHES_TO_PEDAGOGICAL_WORK_WITH_GIFTED_CHILDREN_IN_PRIMARY_EDUCATION_THE_EXPERIENCE_OF_MODERN_PEOPLE%27S_REPUBLIC_OF_CHINA
- Yin, R. K. (2003). Designing case studies. *Qualitative research methods*, 5(14), 359–386.
- Wengraf, T. (2001). *Conceptual frameworks for studying and inferring from (research) interview interaction practice*. In *Qualitative Research Interviewing* (16–51). SAGE. <https://doi.org/10.4135/9781849209717>

¹**Lucie Hrdá** je studentkou navazujícího magisterského studijního programu Speciální pedagogika na katedře speciální pedagogiky Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy a zabývá se výzkumně oblastí nadaných a mimořádně nadaných dětí.

²**Monika Kadrnožková** je akademickou pracovnící na katedře speciální pedagogiky Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy a též odbornou pracovnící NPI. Ve své výzkumné oblasti se zaměřuje na problematiku nadaných, mimořádně nadaných jedinců a osob s dvojí výjimečností.